

mr. Edwin van Dijk

“Om de levenscycluskosten zo laag mogelijk te laten uitkomen, worden inschrijvers bovendien gestimuleerd om over innovaties na te denken

Een bruggetje naar gunnen op levenscycluskosten?

De ene brug is de andere niet. Wat bruggen wel vaak gemeen hebben is hun lange levensduur en dat tussentijds onderhoud noodzakelijk is. Uitgaande van de behoefte aan duurzame en circulaire oplossingen, kan de vraag worden gesteld of gunnen op levenscycluskosten een interessant alternatief is. Welke eisen gelden eigenlijk bij het gunningscriterium levenscycluskosten?

De Aanbestedingswet biedt de mogelijkheid om, als alternatief voor het gunningscriterium beste prijs-kwaliteitsverhouding, te gunnen op basis van levenscycluskosten. Het criterium heeft verschillende voordelen. Doordat de aanbiedingen worden doorgerekend op levensduurkosten, worden de consequenties inzichtelijk, die te verwachten zijn gedurende de totale levenscyclus van een product, dienst of werk. Daarmee is sprake van een verantwoorde manier om te bepalen welk product nu echt de meeste maatschappelijke waarde heeft. Verder worden inschrijvers gestimuleerd om na te denken over de lange-termijnconsequenties van hun aanbieder. Bijkomend voordeel is dat dit een positief effect zal hebben op de kwaliteit van de aanbieder. Om de levenscycluskosten zo laag mogelijk te laten uitkomen, worden inschrijvers bovendien gestimuleerd om over innovaties na te denken.

Functioneel gespecificeerde contracten bieden als contractvorm het meeste ruimte voor innovaties en dit maakt dergelijke contracten het meest geschikt voor een aanbesteding met levenscycluskosten als gunningscriterium. Een laatste voordeel is dat levenscycluskosten inzicht kunnen geven in de verwachte onderhoudskosten, waardoor het voor de aanbestedende dienst mogelijk is om hier alvast (bijvoorbeeld in onderhoudsbegrotingen) rekening mee te houden.

Prijs van het werk

Tegen de achtergrond van deze voordelen is het opvallend dat een op zichzelf uitstekende manier om duurzaamheid te stimuleren, in de praktijk nauwelijks wordt gebruikt. Dat wil niet zeggen dat levenscycluskosten bij een aanbesteding nooit een rol spelen. Wat vaak gebeurt, is dat de levenscyclus van een product onderdeel is van het gunningscriterium beste prijs-kwaliteitverhouding.

Zo organiseerde de gemeente Rotterdam een aanbesteding voor 'de levering van circulaire kunststof riolering tegen de laagste milieukosten' waarbij inschrijvers een onderbouwing moesten kunnen geven dat zij hun buizen na 60 jaar een tweede levenscyclus kunnen geven. Aan het onderbrengen van aspecten van de levenscyclus bij het gunningscriterium beste prijs-kwaliteitverhouding kleven wel risico's. Zo geldt nog steeds dat – het korte termijn voordeel van – de laagste prijs de doorslag kan geven. Dat risico is niet denkbeeldig omdat bij veel aanbestedingen de prijs van het werk nog steeds zwaar telt.

Milieubelastend transport

Zoals gezegd gaat het bij gunning op levenscycluskosten om de kosten die te verwachten zijn gedurende de totale levenscyclus van een product, dienst of werk. Volgens de Aanbestedingswet zijn dit verwervingskosten, gebruikskosten, onderhoudskosten en kosten volgend uit het einde van de levenscyclus, zoals sloopkosten. Het gaat om alle kosten die met de hele levenscyclus van een product, dienst of werk te maken hebben (van *cradle to cradle*). Daarbij wordt ook gekeken naar de externe milieueffecten. Dat kan bijvoorbeeld gaan om de mate waarin, bij de realisatie van het werk te gebruiken transportmiddelen, milieubelastend zijn.

Zo kan het heel goed zijn dat een volledig circulaire brug een enorme milieuwinst oplevert, maar die milieuwinst teniet wordt gedaan door een zeer milieubelastende wijze van transport om (bijvoorbeeld) een brug op locatie of op zijn plaats te krijgen. Voorwaarde is wel steeds dat deze kosten redelijkerwijs moeten kunnen worden geschat en gecontroleerd.

Hoofdregels

Ook bij gunnen op basis van levenscycluskosten gelden de hoofdregels die bij iedere aanbesteding gelden. De aanbestedende dienst moet de modaliteiten van de gunningssystematiek vooraf bekend maken, zodat alle inschrijvers daarmee rekening kunnen houden bij de voorbereiding van hun inschrijvingen. Verder moet het gunningscriterium zodanig zijn geformuleerd dat alle redelijk geïnformeerde en normaal zorgvuldige inschrijvers in staat zijn het gunningscriterium op dezelfde wijze te interpreteren.

Valide rekenmodel

Zowel voor de aanbestedende dienst zelf, als voor inschrijvers is het daarom belangrijk om voorafgaand een valide rekenmodel op te stellen. Voor alle betrokken partijen moet immers duidelijk zijn welke kosten, op welke wijze meetellen in het berekenen van de levenscycluskosten. Daarbij moet bedacht worden dat niet voor ieder onderdeel van een werk dezelfde levenscyclus gelden. Wanneer een brug gedeeltelijk uit beton en gedeeltelijk uit staal bestaat, kan dit dus betekenen dat met verschillende levenskostencycli wordt gerekend. Daarom schrijft de Aanbestedingswet voor dat vooraf duidelijk vermeld moet worden welke gegevens inschrijvers ter beoordeling van de levenscycluskosten moeten verstrekken en welke methoden gebruikt zullen worden om de levenscycluskosten op basis van deze gegevens te bepalen. Hiermee wordt gewaarborgd dat inschrijvingen op het punt van de levenscycluskosten goed vergelijkbaar zijn.

Dit uitgangspunt verwoordde de Commissie van Aanbestedingsexperts in een uitspraak over het gebruik van een levenscyclusanalyse (LCA) als een nader gunningscriterium in het kader van het gunningscriterium beste prijs-kwaliteitverhouding: "De LCA-resultaten, die berekend worden met de aanbestedingstool, zullen verschillen tussen de inschrijvers. Op die manier onderscheiden inschrijvers zich van elkaar. De aanbestedende dienst kan van tevoren bepalen op welke wijze de verschillende LCA-resultaten van inschrijvers zullen worden beoordeeld in het kader van het LCA-gunningscriterium. Anders gezegd: de aanbestedende dienst moet vóór inschrijving bepalen én bekendmaken welke beoordelingsscore een bepaald LCA-resultaat oplevert. De beoordelingsmethodiek van de LCA resultaten dient immers transparant te zijn."

Ofschoon ook hier (wederom) sprake was van het gebruik van het gunningscriterium beste prijs-kwaliteitverhouding, geldt dit uitgangspunt ook als uitsluitend op basis van de levenscyclus wordt gegund. Juist omdat dit gunningscriterium zo weinig wordt toegepast, is het wellicht verstandig nog een ander advies dat de commissie geeft ter harte te nemen. Dat is door voor de aankondiging van de aanbestedingsprocedure de markt – door middel van een marktconsultatie – bij de wijze waarop een levenscyclusanalyse een rol kan gaan spelen in de procedure te betrekken. Het zijn waardevolle suggesties die helpen om het terrein van de levenscycluskosten verder te verkennen. Willen we duurzamer en meer circulair aanbesteden, dan lijkt mij dat zeker geen brug te ver.

“De LCA-resultaten, die berekend worden met de aanbestedingstool, zullen verschillen tussen de inschrijvers. Op die manier onderscheiden inschrijvers zich van elkaar

mr. E.W.J. van Dijk
Advocaat bij Construct Advocaten
www.constructadvocaten.nl
e.dijk@constructadvocaten.nl
(06) 22449612